ՔԱՌԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2362—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—28—ՅՈՒՆԻՍ—Ն. Տ.—10—ՅՈՒԼԻՍ—1879

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին ի Պոլիս՝ ոսկ. 10 մէճ.
» » Գաւառաց » 2 Լիրա
Վեցամս. » ի Պոլիս » 5 մէճ.
» » Գաւառաց » 1 Լիրա
Օտար երկիրներու » 50 ֆր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս վնացած լրագրաց ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանդըգճըլար Յօքուշի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Զարկուած նամակ, յօդուած, եւն. ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 28 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Թայմզ լրագիրն՝ յունիս 15/27ին Անգլիոյ Լորտերուն ժողովին մէջ Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրոյն վրայ եղած վիճաբանութեան առթիւ՝ իւր յունիս 16/28ի թուոյ նշանաւոր յօդուած մը հրատարակած է, զոր՝ ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք՝ հեռագիրն արդէն ծանուցած էր։

Անգլիոյ ժողովրդեան կարծեաց այս մեծ թարգմանը կը յայտարարէ թէ Անգլիական կառավարութիւնն՝ Անգլօ-Թուրք պայմանադրութեամբ, թէև ոչ ուղղակի, բայց բարոյական պատասխանատուութիւն մ՚ընդունած է, զոր ժխտելը պատուաւոր գործ մը չէ։ Կը յիշեն ընթերցողք թէ մեք ալ միշտ նոյն գաղափարն յայտնած եմք Հայաստանի բարենորոգմանց վրայ խօսած ժամանակնիս։ Թայմզ կը պահանջէ որ այսուհետև հոգ տարուի խոստացեալ բարենորոգմանց գործադրութեան, և կը հաստատէ թէ Սուլթանը պէտք եղած կարողութիւնն ունի այս մասին իւր յայտնած փափաքներն իրագործելու. և արդարև, եթէ յիշեմք թէ շատ մը կարևոր բարենորոգումներ կրնային առանց մեծ ծախուց և մեծ դժուարութեանց գործադրիլ և միայն անտեղի պատրուակներով մինչև ցարդ չգործադրեցան, յաւով կը պարտաւորիմք խոստովանիլ թէ փոքր-Ասիոյ բարենորոգմանց յապաղումը՝ միայն անկարողութեան պատճառաւ չէր, այլ այն էական բանը կը պակսէր, որ վերածընիլ ուզող ամեն երկրի համար անհրաժեշտ է, այսինքն կամք և աշխատութիւն։ Բայց ըստ որում քաղաքական դժուարութիւնք հետզհետէ կը վերնան, պէտք է յուսալ որ Բ. Դուռն այլ ևս չյետաձգեր իւր խոստմանց գործադրութիւնը, ըլլաջաբար ձեռք կը զարնէ բարեկարգութեան փրկարար գործին, և մասնաւոր ուշադրութիւն կընծայէ Հայաստանի վիճակին, որ Օսմանեան տէրութեան ամենէն դէշ կառավարուած մասն է։

Ահաւասիկ Թայմզի յօդուածն.

"Հայոց արդի վիճակին վրայ երէկ Լորտերուն ժողովին մէջ Լորտ Քարնարվոնի ըրած դիտողութիւնները՝ բնականաբար Թուրքիոյ գործոց ընդհանուր կացութեան և Պէրլինի դաշնագրին հետ վերաբերութիւն ունեցող այլ և այլ կարգադրութեանց գործադրութեանը նկատմամբ եղած յառաջդիմութեան վրայ վիճաբանութեան մ՚առիթ տըւին։ Դաշնադրութեան քաղաքական գլխաւոր տրամադրութեանց վրայ խօսելով, տանք փութով կը գործադրուին։ Անցեալ օր կը ծանուցանէինք թէ Պուլկարի Աւստրիական հիւպատոսին կողմանէ տրուած տեղեկութեանց նայելով, Արևելեան Րումէլիի մէջ կեցող Ռուսական զօրաբանակէն 28,000 հոգի այդ նահանգէն խաղաղ հեռանալու դուռ դրուելով Ռուսիա ղրկուած էին մինչև յունիս 20։

"Այս կերպիւ յիշեալ նահանգն ամեն օտար ճնշումէ կազատի, և ընդհանուր կառավարիչը նոր փորձութիւնը կը կազմէ՝ այլ և այլ ժողովրդոց պահանջումներն ՚ի նկատ առնլով։ (Թայմզ հոս Պուլղարիոյ իշխանին ուղևորութեան վրայ ալ քանի մը տեղեկութիւններ կուտայ, որք այժմ կարևորութիւն չունին, և հետևեալ կերպիւ կը շարունակէ։) Արդէն Պուլղարիոյ իշխանն իւր պաշտօնը կատարել սկսած է՝ իւր աղատ կառավարութիւնը կազմելէք նախարարաց ընտրութեան ձեռնարկելով։ Երկու երեք ամիս առաջ եղած սպառնալից դուշակութեանց հակառակ՝ Պուլղարիոյ և Արևելեան Րումէլիի կազմութեան մէջ եղած այս կանոնաւոր և խաղաղ յառաջդիմութիւնն ուշադրութեան արժանի է։ Անգլիա և ուրիշ տէրութիւնք խմաստութեամբ վարուեցան՝ կարևորութիւն չտալով այնպիսի սպառնալեաց, և պնդեցին որ դաշնադրութիւնը կանոնաւորապէս գործադրուի։ Արդիւնքն այս է որ Ռուսք կը մեկնին. Պուլղարիա և Արևելեան Րումէլի ըստ դաշնադրութեան իրենց համար շինուած Սահմանադրութեան հաւանութիւն կուտան, և այսպէս Թուրքիոյ եւրոպական նախկին գաւառներն իրենց պատմութեան այն նոր շրջանը կը մտնեն որ Պէրլինի դաշնադրութեամբ բացուած է իրենց։

"Արդար է որ Պէրլինի դաշնադրութեան և Անգլօ-Թուրք պայմանադրութեան ուրիշ մասանց չգործադրուելուն համար Լորտ Քարնարվոնի երէկ ըրած քննադատութեանց հետ ՚ի միասին այս ամենն յիշուի։ Զափազանց եռանդութիւն մ՚է կարծել թէ անցեալ տարուան կարգադրութեան պէս ընդարձակ կարգադրութեան մը բոլոր մասերն անմիջապէս կրնան գործադրիլ։ Կրնամք կարծել թէ Անգլիոյ և Թուրքիոյ կառավարութիւնք վերջին քանի մ՚ամսոց մէջ իրենց ձեռքը բաւական գործ ունեցած էին՝ իրաց նոր վիճակին տրտաքին մասը շինելու համար։

"Դժուարաւ կրնար սպասուիլ որ Դուռն՝ իւր տրտաքին գլխաւոր յարաբերութիւնները դոհացուցիչ կերպիւ չկարգադրուած՝ իւր ներքին գործոց ձեռնարկէր։ Տակաւին Յունաստանի խնդիրը կայ, թէև յուսալի է որ շուտով լուծուի։ Բայց լաւ է որ Լորտ Քարնարվոնի բանախօսութեան պէս բանախօսութիւն մը յիշեցընէ կառավարութեան և երկրին թէ Պէրլինի դաշնադրութեան տակաւին մէկ մասը կը մնայ գործադրելու, որ աւելի մշտական կարևորութիւն ունի քան այն քաղաքական յարդարանք՝ որ այժմ լրացած են։ Լորտ Քարնարվոնի բանախօսութիւնն աւելի ազդեցութիւն պիտի ունենար, եթէ այնչափ մանաւոր կերպիւ Հայոց խնդրոյն չվերաբերէր։ Տարակոյս չկայ թէ այդ ժողովուրդը Թուրք տէրութեան մէջ ամենէն աւելի յուսատու եղողներուն կարգէն է, և բաղում նըկատմամբ մանաւորապէս արժանի է այն օգնութեան, զոր եւրոպական տէրութիւնք խոստացան իրեն։ Բայց Հայոց վիճակին բարւոքումը Թուրք տէրութեան վիճակին ներկայած ընդհանուր խնդրոյն մէկ մասն է միայն, և բարւոք վարչութեան ընդհանուր դրութեանց համեմատ միայն կրնայ տեղի ունենալ։

"Ասկից զատ, Լորտ Քարնարվոն Հայոց բոլոր թշուառութիւնները թըւած ժամանակ՝ քիչ մ՚անիրաւութիւն ըրած էր՝ այդ թշուառութեանց համար Անգլիոյ կառավարութիւնը գըրեթէ ուղղակի պատասխանատու ճանչելով, և Լորտ Սալիսպըրի շուտով օգուտ քաղեց այս կէտէն։ Լորտ Քարնարվոնի նկարագրած վիճակն երկար ժամանակէ ՚ի վեր հինցած, և վերջին պատերազմին պատճառաւ տարապայմանօրէն ծանրացած էր. բայց այս մասին Անգլիոյ կառավարութեան վրայ դրուելիք միակ յանցանքը սա է որ ուրիշ բաղում զբաղմանց մէջ կարող չէր եղած միայն տասներկու ամսուան միջոցի մէջ իրական դարման մ՚ընել այնպիսի ցաւոց, որք տարուներէ ՚ի վեր կը շարունակէին։ Լորտ Սալիսպըրի աւելի ինքզինք արդարացնելու միտադիր էր, և ինչպէս որ Լորտ Մորլէյ դիտեց, հազիւ ուշադրութիւն ըրաւ դանգատանաց գլխաւոր կէտին։ Երբ յայտնեց թէ Պէրլինի դաշնադրութիւնն ստորագրող միւս տէրութիւնք Անգլիոյ չափ պատասխանատու էին հոգ տանելու որ Հայոց վիճակը բարւոքի, մոռնալ թուեցաւ թէ Անգլօ-Թուրք պայմանադրութեամբ Անգլիա մասնաւոր և միակ պատասխանատուութիւն ստանձնած էր Թուրքիոյ մէջ բարւոք կառավարութեան մը հաստատութեան համար։

"Այս առաւօտ "Թըրքի էնտ Ինկլընտ" ստորագրութեամբ ուշադրութեան արժանի նամակ մը կը հըրատարակեմք, որ նշանաւոր օրինակ մը կընծայէ այն բարոյական պատասխանատուութեան ընդարձակութեան, զոր այդ պայմանադրութեամբ ըստանձնած եմք։ Այն նամակը կեդրոնական Թուրքիոյ մէջ ժողովրդեան տարաբաղդ վիճակին կենդանի նըկարագիրն է։ Մահմետականք քըրիստոնեայներէն հազիւ թէ նուազ կը նեղուին, և իրենց վրայ ՚ի գործ դրուած կեղեքմանց և անիրաւութեանց դէմ հաւասարապէս դառն կերպիւ կը դանգատին։ Հետևաբար, կըսէ մեր թղթակիցը, երբոր ծանուցուեցաւ թէ Անգլիա փոքր-Ասիոյ մէջ ըլլալիք բարենորոգման համար միանչև մէկ տարիճան պատասխանատու եղած էր, այս լուրն ընդհանուր գոհունակութեամբ ողջունեցաւ։

"Բնականաբար ամենաչափազանց ակնկալութիւնք կը լինէին։ "Կենթադրուէր թէ զօրք պիտի գար "մեծ թուով, և բնիկ անօթի ու խեղճ "ստակաւութեան տեղը բռնէր. "Անգլիացի դատաւորք արդարութիւնը պիտի գործադրէին. Անգ- "լիացի երկրական պաշտօնատարք "հասոյթները պիտի հաւաքէին ու "պահէին. երկաթուղիներ, կամուրջ- "ներ պիտի շինուէին, երկրագործական նոր անօթի գործիներ պիտի "ներմուծէին, գործարաններ պի- "տի հաստատէին, Մահմետականք "և Քրիստոնեայք պիտի դադրէին ի- "րարու հայհոյելէ և թէ թէի տուած "պիտի քալէին ընդհանուր խաղա- "ղութեան և բարգաւաճման պայմանին մէջ։ Ահա այսպիսի երազներու "առիթ տուաւ Անգլօ-Թուրք պայ- "մանադրութիւնն, և տարակուսելի է "որ Լորտ Պիքընսֆիլտի փայլուն երևակայութիւնն իսկ աւելի գեղեցիկ "պատկեր մը նկարագրած լինի քան "զայն պատկերն, որ փոքր-Ասիոյ "մէջ բաղմաթիւ խեղճ գիւղացոց "մտքէն անցաւ, երբ առաջին անգամ լսեցին այդ պայմանադրու- "թիւնը։" Բայց տանց և ոչ մին տեսնուեցաւ. դժբաղդ ժողովուրդն իւր շքեղ յոյսերուն ՚ի դերև ելնելը տեսնելով սաստիկ տխրեցաւ։ Բընականաբար, այդ դուշակութիւնք անմտեղի էին. բայց յայտնի է որ Թուրքիոյ տառապեալ բնակիչք Անգլիոյ բարի անունն իբր գրաւական կը համարին իրենց օգնելու, և այս պարտականութիւնն այնպիսի պարտականութիւն մ՚է, որ չկրնար պատուաւորապէս մերժուիլ։ Հետևաբար, երբ արդարացուցիչ պատճառներ կան Անգլօ-Թուրք պայմանադրութեան այս մասին գործադրութեանը մէջ եղած քիչ յառաջդիմութեան համար, լաւագոյն կը լինէր եթէ Լորտ Սալիսպըրի պատասխանատուութիւնը ժխտելու մասին այնչափ եռանդ չըցուցնէր։ Թէ ինք անցեալ տարի ըրածէն աւելի բան չէր կրնար ընել, այս կէտին վրայ կրնամք իրեն համաձայն լինել. բայց պէտք է յարեմք որ երկիրը պիտի սպասէ որ յառաջիկայ տարւոյ շրջանին մէջ աւելի գործ տեսնուի։

"Պատճառ չունիմք տարակուսե-

լու որ երբ Դրան ուշադրութիւնն էապէս այս կէտին վրայ դառնայ, բարենորոգմունք ստուգիւ կրնան գործադրիլ։ Եգիպտոսի մէջ անցած խռովութիւնն հանգիչ ապացոյց մը կընծայէ գործոց վիճակին մէկ ամենակարեւոր կէտին վրայ։ Կենդանի օրինակ մը կը ներկայէ այն մեծ կարողութեան զոր Սուլթանն ունի տակաւին։ Եթէ Եգիպտոսի Խտիվը կրցաւ անմիջապէս պաշտօնանկ լինիլ և իւր իշխանութեան պայմաններն իսկ փոփոխիլ Սուլթանին մէկ հրամանագրաւն, անկարելի է որ սոփոքական փաշայք կարենան անոր կամաց հակառակիլ եթէ Սուլթանն իւր կամքն հզօրապէս յայտնէ անոնց։ Պատասխան չէ ըսել թէ Եգիպտական խնդրոյն մէջ Եւրոպական տէրութիւնք իրենց ազդեցութիւնն 'ի գործ դրին. որովհետև Եւրոպական տէրութիւնք Թուրքիոյ միւս մասանց նկատմամբ ալ այդ ազդեցութիւնը գործադրելու իրաւունք ունին. բաւ է որ Սուլթանին կամքն էապէս շարժիչ զօրութիւն մ'է տէրութեան մէջ, և ամենալաւ նպատակաց համար գործադրուելու յարմար զօրութիւն մը։

«Այդ իշխանութեան իրական և փրկարար գործադրութեանը համար հիմը կը կենայ, և ժամանակն եկած է այդ հիման վրայ նոր շէնք մը կառուցանելու։ Թուրքիոյ պէտք ունեցած բանն է՝ քիչ մը կարող և պարկեշտ կառավարիչներ, որք միշտ Սուլթանին օժանդակութիւնը վայելեն։ Քանի մը մարդիկ՝ նման այն մեծ պետական անձին որոյ կորուստը կողբամք այսօր *, եթէ այդ օժանդակութիւնն ունենան, կրնան շուտով բարեկարգութեան սկզբնաւորութիւն մ'ընել այն անկարգութեանց՝ զորս Լորտ Քարնարվօն կը նկարագրէ։ Լաւ պատճառ ունիմք հաւատալու թէ ներկայ Սուլթանը թէ՛ փափաքող և թէ՛ կարող է իւր իշխանութիւնը գործածելու այս եղանակաւ, և Անգղիական կառավարութիւնն իմաստութեամբ կը վարուի անոր իշխանութիւնը պահպանելով և իւր դիտաւորութիւններն այդ իշխանութեան միջոցաւ գործադրել ուզելով։ Բայց պէտք չէ որ այլ ևս յապաղում լինի այն մեծ գործին մէջ, որուն ձեռք զարկած ենք Եւրոպիոյ հետ համաձայնութեամբ, և երկիրն իրաւունք ունի սպասելու որ շատ չանցած իրական քայլ մ'առնուի դէպ 'ի գործադրութիւն այդ ձեռնարկին։»

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 9 յուլիս.

Թայմզ լրագիրն իւր այս առաւօտեան թուով կը ծանուցանէ թէ բոլոր տէրութիւնք, — 'ի բաց առեալ թերևս Ռուսիա, — սիրով ընդունին 1873 ի կայսերական Ֆէրմանին ջնջումը, բայց պիտի ուզեն որ Խտիվին դիրքը բացորոշապէս սահմանուի։

[illegible]

Աթէնք 9 յուլիս.

Այսօրեայ թուականաւ արքայական հրամանագիր մ'երեսփոխանական ժողովն 'ի նիստ կը հրաւիրէ ամսոյս 17ին։ Ժողովը կառավարութեան քանի մ'առաջարկութիւնները պիտի քննարկէ և ելմտական խնդիրը պիտի քննէ։

Փարիզ 9 յուլիս.

Երեսփոխանաց ժողովն 185ի դէմ 330 ձայնիւ ընդունեց հասարակաց կրթութեան նախարար Պ. Ժիւլ Ֆէրիի ծրագրին 7րդ յօդուածն, որ ամեն ուսուցչութիւն կարգելու կառավարութենէն արտօնութիւն չունեցող կրօնական միաբանութեանց։ Ամբողջ ծրագիրն ալ 159ի դէմ 352 ձայնիւ ընդունուեցաւ։

Օտեսա 9 յուլիս.

Օրէլի և Խարքօֆի մէջ խռովութիւնք ծագեցան Ոչնչականաց կողմէ, և զսպելու համար զօրք ղրկուեցաւ։

Լոնտրա 9 յուլիս։

Լուի Նաբոլէոն կայսրորդւոյն մարմինն ուրբաթ օրն Ուլիչ կ'հասնի։ Թաղման հանդէսը շաբաթ օրը տեղի պիտի ունենայ։

Լոնտրա 9 յուլիս.

Լորտ Սոլիսպըրի այսօր իրեն՝ տըրուած կոչունքի մը մէջ բանախօսութիւն մ'ընելով ըսաւ թէ Պէրլինի դաշնադրութիւնը գործադրուած է իւր գլխաւոր մասանց մէջ, թէ տէրութիւնք խաղաղութեան կը փափաքին և թէ փոքրիկները կը հանդարտին։ Լորտ Սոլիսպըրի վերջացուց ըսելով թէ Թուրքիա՝ բարենորոգուելով՝ Միջերկրական ծովուն վրայ ունեցած կարևոր դիրքերը պէտք է պահէ. և Թուրք ժողովրդեան առաքինութիւնները գովելով՝ յոյս յայտնեց թէ զեղծմունքները պիտի դադրին։

Լոնտրա 9 յուլիս.

Օսմ. Քօնս.		11 11/16
Փոխ.	1865	11 3/4
»	1869	11
»	1871	54 1/2
»	1872	21 1/2
»	1873	13
»	Եգիպտ.	71 1/8
Անգղ. Քօնս.		97 13/16

Փարիզ 9 յուլիս.

Օսմ. Փոխ.			11,85
Գաղղ. Փոխ.	3 0/0		82,55
» »	»	Նոր	84,80
» »	5 0/0		116,82 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Պաշտօնական Թագվիմի վագայի լրագրին Տնօրէն-խմբագիր Ահմէտ Միտհաթ էֆէնտիին Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ։

—

Յունիս 30 թուականաւ քաշուած Հաւասի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆարլօվայի մէջ ծագած անկարգութիւնը բնաւ քաղաքական կարևորութիւն չունի։ Միայն Անգղիական հիւպատոսը պատրուակ բռներ է զայն՝ խնդրելու համար որ Թուրք զօրք մանէ Արևելեան Ռումէլի. Միւս տէրութեանց պատուիրակները դէմ կեցեր են։

—

Ելևմտից նախարարութեան մէկ պաշտօնական ազդը կը ծանուցանէ թէ Եանեայի, Փրէվէզայի և Թրհալայի տեղական իշխանութեանց հրաման ղրկուած է որ պետական բոլոր կալուածներն աճուրդի հանեն հինգ վեց աւուր միջոցի մէջ, և հեռագրով իմացունեն կեդրոնական կառավարութեան թէ ինչ գիներ կը տրուին հոն։

—

Լէվանթ Հէրալտի խօսքին նայելով, Մահմուտ Նէտիմ փաշային պաշտօն առաջարկուեր է նախարարութեան մէջ, բայց նա չէ յանձն առեր։

—

Ֆար տիւ Պօսֆօրի մէջ կը կարդամք թէ երկուշաբթի գիշեր Թարաբիայի Տէրէ ըսուած թաղը գինով լոտեր մ'և ոստիկանութեան քանի մը զինուորք պտըտած ժամանակնին հոն գտնուող կանանց խօսք նետելով, թաղին կանայքն անոնց վրայ խուժեր և սաստիկ դանակոծեր են։

—

Երեքշաբթի օրը Սամաթիա Յոյն վաճառականի մը աշակերտն ատրճանակի մը հետ խաղցած ժամանակ, զէնքը պարպուելով, փողոցէն անցնող Հայ տղայ մը զարնուեցաւ մեռաւ։

—

Այսօր Ղալաթիա երկու Հրեայ իրարու հետ կռուելով, մին զմիւսը դանակաւ ծանրապէս վիրաւորեց։

—

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		12,32
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12.31
Կէս օրին		12,31
Ռումէլի երկաթուղի	Փր.	45,1/2
Թէմէթթուաթ	մր.	1035

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

28 Յունիս

Անգղ. Լիրա	Ղրշ.	109 12
Նաբոլէոն ոսկի	•	87 26
Խմիշլիք Ռուբ	•	89 39
Գըրըմիգ	•	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	•	6 4
Չինգնոց »	•	15
Մէթալիք		16
Պղինձ	•	212

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը լսենք թէ երէկ մայրաքաղաքիս Հայ երիտասարդութեան կողմէ պատգամաւորութիւն մը Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի առաջնորդութեամբ Պաթրիարքին ներկայանալով՝ իւր գալուստն ողջուներ, և այլ և այլ պարագայից մէջ Հայոց ազգին վրայ ցոյց տուած մարդասիրական ազնիւ զգացմանց և համակրութեան համար շնորհակալութիւն յայտներ է։

Սոյն պատգամաւորութեան անդամ գտնուած են Պ. Պ. Յ. Յովակիմեան, Մադաթեա Հարէնց և այլ քանի մը պատուաւոր և ուսումնական երիտասարդք։

—

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Պէյքօզէն Պէյպէք իջնելով այցելութիւն տուաւ Բարձր. Մահմուտ Նէտիմ փաշային և Պարսից դեսպան Վսեմ. Մօհսին խանին։

—

Գատը—փաշայի Տ. Կարապետ անուն քահանայն, որ ապօրինաւոր պըսակ մը կատարած լինելու ամբաստանութեամբ քննութեան ենթարկուած և մինչև 'ի կատարումն քննութեան՝ փիլոնազրկութեան դատապարտուած էր, կրօնական ժողովոյ որոշմամբ Հիւանդանոց ղրկուեցաւ։

—

Քարբերդէն Պատրիարքարան եկած պաշտօնական նամակ մը կը ծանուցանէ թէ Մեզրէի ազգային հողային դատն՝ հակառակ իրաւանց և արդարութեան փճացեր, և տեղական կառավարութեան շնորհիւ քանի մը կեղեքիչ աղայք զայն շահեր են։

—

Ակնէն լուր կուտան թէ Պարոնեան Աւետիս էֆէնտին յիշեալ գաւառին կողմէ Ազգ. Երեսփոխան ընտրուեր է։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Կալկաթա 29/10 յունիս 1879

. . . Խմբագիր-Տնօրէն Մասիս օրագիր լրագրոյ.

Գեղեցիկ իմն աւթիւ պատեհութիւն կալաք տալոյ ընծայս, որով փոքրիկ իմն նուէր զութիւն ունիմք առ Ձերդ Մեծապատուութեան, քաջայայտ լեալ զի ցնծութիւն առթել ունի կատարումն նորին, որ ազգասիրաբար պատրաստական գտանիք 'ի նմանագէպս։

Ո և է ամենայն արդիւնք և գործք ունին զիւրեանց շարժառիթ պատճառս, որպէս և ամենայն պատճառ՝ զարդիւնս։ Պատուական լրագիր ձեր թէ և հանրածանօթ համբաւեալ, բայց 'ի Հնդիկս գրեթէ անծանօթ էր մերայնեկաց. որ և 'ի վերջին ամս շնորհիւ մի քանի բաժանորդացդ ծանօթացաւ բաւական թուով ազգայնոց, որով եղև փոքր 'ի շատէ տեղեկութիւնս առնուլ զկացութենէ սիրելի ազգայնոց գաղթականց արտաքոյ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի. զի բաւական առատութիւն գըտանի ազգային լուր 'ի պատուական լրագիրդ որ և ըստ կարի ընտրանօք զետեղէք զայնս յառորս Մասիսդ. և ուրախ եմք ասել զի աճին թիւք ընթերցողացդ 'ի վիճակի մերում հետզհետէ։ Եթէ աճեսցին թիւք բաժանորդացդ 'ի Հնդիկս՝ ազգային մեծ օգուտ կարէ առաջ բերել։ Երևակայեցէ՛ք միանգամ զի բազմաց հանդիպեալ է իմ 'ի Հնդիկս 'ի մերայնեկաց, որոց 'ի լսելն թէ հազար կամ երկու կամ աւելի Հայոց տունք գտանին յայս ինչ և յայն ինչ քաղաքս, զարմացմամբ ասլին թէ այնչափ Հայք կարե՞ն գտանիլ 'ի միում քաղաքի. հետևաբար չէ ինչ զարմանք զի պատուական լրագիր ձեր՝ իբրև պատճառ ծանօթութեան համազգեաց միմեանց՝ ունի և զարգիւնս ըստ կարւորին։ Ահաւասիկ ապացոյց բանիս այս է. ազգային անհատ մի ընթերցեալ զարարս և զգովեմ նպատակ «Արարատեան» արժանագով ընկերութեան, որ ամենաջերմ եռանդեամբ աշխատեալ է զդաստիարակութեան և լուսաւորութեան ազգային մանկտւոյն Վանայ և Մշոյ հայաշատ գաւառաց, և հետաքրքրեալ բազմացուցանէ զթիւ դըպրոցացն 'ի գիւղօրայսն անդ յիշեալ գաւառաց, և յամենայն կողմանց արք հայրենասէրք ձեռն կարկառեն օգնականութեան դրամական նպաստիւք, և որ գրաւեալ ունի զհամակրութիւն բարձրաստիճան անձանց իսկ, զայսոսիկ աւեմ ընթեռնլոյն շարժի և ինքն 'ի հայրենասիրութենէ, և առաջադրէ օգնել իւրովսանն, և առ այս նպատակ յանձնէ ինձ (61) վաթսուն մին ռուփի և 5 անայ և 6 փայ, խնդրելով հասուցանել զայն 'ի ձեռս Արարատեան ընկերութեան՝ ծածկելով զանուն իւր. ուստի և մեք փութացեալ 'ի վերայ յօժարութեան Ձերդ Մեծապատուութեան, դնեալ առաջի յիշեալ գումարս յ«Օրիենթալ Պանք» անուն դրամատանէն Անգղիոյ 'ի վերայ Պանք Օֆ Ինգլանդ դրամատան Լօնտօնայ փոխանակագիր մի հինգ հատ Լիվր Ստերլինգ անգղիական ոսկւոյ, որոյ թիւն է 66862, ծրարեցաք 'ի ցմիս *. զոր յառնալդ՝ ցանկամք սակաւ մի նեղութիւն յանձն առեալ հաճեսջիք ազգասիրաբար յանձնել զգումարն 'ի ձեռս Արարատեան պատուական ընկերութեանն։

Եթէ կամք իցէ Ձերդ Մեծապատուութեան հրատարակել զայս գրութիւն մեր, սիրելի է ինձ կարծել և յուսալ իսկ զի և այլ ազգասէր անձինք յօժարեսցին հետևիլ օրինակին։ Արդարև ամենայն համակրանաց և օժանդակութեան արժանի է «Արարատեան» ընկերութիւնն՝ սակս ծանուցեալ ամենափառ նպատակի իւրոյ, որում Տէր ինքն լիցի զօրաւիգն և օգնական։

Մնամք վասն բարօրութեան
սիրելի Ազգիս և Ձերդ մեծապատուութեան աղօթարար
Գրիգորիս արքեպս. Հայոց
Պարսկաստանի և Հնդկաստանի

---

* Լորտ Լաւրէնս, որ՝ ինչպէս երէկ ծանուցինք՝ յունիս 15/27 ին մեռած է։ Ծ. Խ.

* Փոխանակագիրը քովերնիս է և պատրաստ եմք յանձնել Արարատեան ընկերութեան գանձապետին։ Ծ. Խ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ՆԻՍ

Առ որս նպաստուն Կիլիկեան միաբեան

Կիլիկեան աշխարհն մերթ և կարճ ցնցումներէ խռովուած, և դող ճակատագրային տագնապներու առջև մերթ նկուն, մերթ կանգուն, դժնդակ ոգւէն հալածական, և հուրէ և սուրէ և արիւնէ անցնելով, Տեա՛ռք, այսօր մի տխուր տեսարան կը ներկայէ ձեզ՝ որ դիտող էք այդքան և տառապասիրտ : Ցնցումի տակ և բոցի մէջ, որ կը մնայ անընդհատ, իւր վիրաւոր բազուկներն ձեզ կերկարէ Զէյթունն, և դուք կը տայք նմա մի ոյժ անսպառ, բոյժ կը ցնցկէք, ուր՝ լոյսի ծաւալն ընդարձակի, անդկառաջէ կեանքի և պատուոյ հզօրագոյն զգայնութիւնն, որ կը բարձրացնէ զմարդ դէպ 'ի գիտակցութիւն, և դէպ 'ի կատարելութիւն :

Անդ իսկ է ճշմարիտ մարդկութիւն և ազգայնութիւն :

Կրնայ ըսուիլ, յառաջ քան զամեն Շահնազար կեղնէ և մի հզօր կամեցողութիւն կցեալ իւր Աստուածային նպատակի, կը տքնի, կը ճգնի և հուսկ ապա մի Սրբազան թուղթ, մի կտակ թողլով իւր առջև գեղաժմիտ յայսերու հետ, լոյսի ծաւալն կասկելով կանցնի կերթայ յաւիտենական լոյսին փարիլ անբաժան : Սակայն երբեմն դէպքերն կառաջնորդեն զմարդ. և ի՞նչ է արդէն կեանքն, եթէ ոչ ժպտոտ կամ արտօսրոտ, մեղմ կամ ահեղ դէպքերու մի հիւսք անընդհատ, որք մարդէն կը բղխին, այլ կը ճակատագրեն զմարդն. այսպէս ժամանակին դէպքերն փոքր ինչ այլափոխեցին այդ հոյակապ և դատապաշտ հոգիէ՝ գաղար այլ հրաշէկ խորհուրդներն, որք արդարև դիւցազնական ճիգերով երկնուեցան դիւցազնական գործերու համար . . . :

Կատակարարէ վերջ, ո՛ ուրախութեան, կտակն անգործադրելի չի մնայ, որպէս այլ Ազգային գործեր. բուրգերու որդեգրեալ վսեմափառ Հայն՝ իւր առատ և սրտագին նուէրով փութացոյց կտակի իրագործութիւնն և Շահնազարի նուիրական շիրմէն խուն հեռի բարձրացոյց Նուպար-Շահնազարեան Տաճարն : Այս երկու փառաւոր անուանց միացումն, որ լոյսի խորանին ճակատն կը պճնէր, արտադրեց և նուիրեց ազգին այնքան հանճարներ, որք Հայու փառքն կը կազմեն այսօր և պիտի չբերզացընեն ապագային մէջ. և է՞ր չասեմ՝ Նուպար-Շահնազարի տունէն սկսաւ Ազգային յառաջդիմութիւնն նախ քան զայլս :

Այլ սակայն կտակին նախկան ոգին դեռ չէր իրագործուած :

Շահնազարեանէ յետ և յառաջ եղան սմանք, որք հաճեցան (որպէս թէ) ձեռն տալ Կիլիկեան աշխարհի լուսաւորութեան, առաջնորդ ունենալով իւրեանց այդ Սրբազան վարդապետի նպատակին՝ յար և նման խորհուրդներ. այլ է՞ր ծածկեմ. է՞ր չաղաղակեմ 'ի լուր համայնութեան — կային, որք սակաւ ծուղակներ էին այս վսեմ նպատակի եւս թագուն, որպէս կարիճներ ծաղիկներու ներքև, և բարեսիրտ քահանաներ կողկելով հաղորդուոր դամբարներ, տպականեցին ազգային օգուտն սեփականին առջև. և այլք, որք պարկեշտ էին այնչափ, կանուխ վհատեցան, և այսպէս մեր ապրած աշխարհի կերպարանն ալ փոխուելով փակուեցաւ նաև Նուպար-Շահնազարեան վարժարանն. Կիլիկեան աշխարհի գործն ալ երեսի վրայ մնաց :

Բայց տեա՛ռք նուիրատուք, այս անգործութեան ժամանակի մէջ Շահնազարայ կտակն կենդանի էր, դեռ կենդանի էր նաև իւր վսեմ հոգին, չէր մեռած նա, այլ փափուած ծերունիէն դէպ երիտասարդները, գոգցես ապագայի սէարն և կարծրութիւն նախագուշակելով փոխանցուած էր նա առաւել վառ և գեռատի հոգւոց և միաքերու մէջ, անդաճելով և բազմանալով Աւետարանի մանանեխին նման, կը կանգնին այսօր Շահնազարէ վերջ Շահնազարեաններ, որք իւրեանց անմահ և սրբազան վարդապետին իղձերն ազգային՝ կը ջանան լիացնել բազմաքիրան ճիգերով :

Սոքա մի՛ափ պատանիներ և երիտասարդներ, բեղուն հանճարով, զեղուն հոգիով և բոլորած մի այլ պատուականաց պատուական վարդապետի դահլիճ շուրջն, կը նկըրտին փոխանցել այն լոյսն երկնային զոր իւրեանք ընդունեցան, Նուպարէ և Շահնազարէ, և նոյն ուղղով ընդհանրացնել Կիլիկեան մանուկի միտաց մէջ :

Եւ դուք. Տեա՛ռք նուիրատուք, որ սատար կը կանգնիք այս վերածնութեան վսեմ գործին, և կը խրախուսէք Շահնազարեան երիտասարդութիւնն, որ բուն իսկ ազգային երիտասարդութեան հոգին է, իւր փափուկ և դժուարին ձեռնարկի մէջ, կ՚ընծայէք Զէյթունին այն բիւր բարիքներ, որց փոխան չէ մարթ ընաւ մատուցանել ոչ ինչ այլ բիտար. կան պարագաներ, ուր՝ մարդկային սիրտն կ՚ուռի և կը զեղուլ, այլ շրթներն համր կը մնան. . . .

Թողէք ինձ արդ, Տեա՛ռք, կանխել զապագայն, և 'ի դիմաց տառապեալ Հայրենակցացս գալ և ձօնել ձեզ բիւր օրհնութիւնս սրտագին :

, . . Խմբագրապետ Տէր, խնդրեմ ներկայս ձեր պատուական Մասեաց մէջ հիւրընկալելու շնորհն ընէք, կանխաւ նուիրելով իմ խոր շնորհակալեաց հաւաստին :

Մնամ ձերդ անձնուէր
Յովսէփեան Յ. Զովրեան

22 յունիս 1879, Կ. Պոլիս.

Կ. Պոլիս 21 յունիս 1879

. . . Խմբագիր Տէր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Մշոյ Ս. Կարապետի Վանուցս ապըստամբ քանի մի վարդապետաց կողմէ մեր դէմ հրատարակուած ստայօդ ամբաստանութեանց համար, որչափ որ հակառակ Վանօրէից խորհրդոյ հրահանգին առանց յինէն բացատրութիւն պահանջելոյ, առանց մեր վրայ քննիչ ղրկելոյ և այլն, հրաւէր ընդունելով 'ի Պոլիս դառնալու դոլ, մի միայն Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան հրամանն յարգելու և նոյն սուտ թիւններն ճշմարտութեան լուսով խայտառակելու համար՝ ահա 'ի մայրաքաղաքս եկի, և նախ՝ իմ առ Բ. Դուռն ուղղած բողոքոյ հեռագրոյս ճիշդ օրինակն համառօտ հրատարակութեամբս հասարակաց ուշադրութեան և դատաստանին կը մատուցանեմ, զոր սակայն իւրև շնորհակալեաց հեռագիր համարելով ուղեցին ազգն մեր դէմ գրգռել և մեր քանի տարուան աշխատութիւններն և վաստակներն ազգի առջև ունայնացնելու Ահաւասիկ օրինակն.

« Հուզուրի Սատարէթի Ազամիյէ.

« Զէնկի Մանասթըրըն խարիճի եալընըզ պին իքի եիւզ պաշ գոյուն, էկի պարկիր, ալթմըշ չիֆթճի հայվանլար, էշեայի սայիրէ վէ էհալինին իւզէրինէ խօր, էհալիտէն իհթիյար գալմադըղը ուրքեար, գիբի օլունան մէվաշիյէ Կինձլի Խանըլը պէյ վէ Կըվաշը Օսման պաշ Նքրատլէրըէն զապթ օլունըրգլարընտան պիլիթիւն նաֆագասան քէսիլրւպ իւչ եիւզ նիֆիւս տուշակէյթէնլէր գարիպանըը գափալամազ տաղըլմագտան սոչըտա պիր չարէ մէյ գոյմասըը իչուն իհրասը մէրհամէթ վէ շէֆնաթկէրինէ մահթալ ալըր ֆէրման:

94 մարտ 29 Զէնկի մանասթըր մու-
1878 մարտ 29 րախխասը

Մովսէս Եպիսկոպոս »

Արդէն 'ի դատ ընաւ ուրիշ հեռագիր չունենալով 'ի Բ. Դուռն, երկու տարի առաջ վանական բարեկարգութեան ծըրագիրս մերժելու համար ապստամբութեան դրօշ պարզող, պատերազմի անիշխանութեան ժամանակ վանքը Քրդաց կողոպտել տալու թելադիր կանգնող և այս իրենց քամմնելի անիրաւութեանց հետքը ծածկելու համար վարչութեան դիմաց և բարեկարգութիւն պահանջող միշտ խռովայոյզ և ամեն անկարգութեան դրօշակիր հակառակորդ վարդապետները կը հրաւիրեմ, որ ինչպէս անամօթաբար աշխարհի առջև իրենց անիրաւ զրպարտութեանց իբր հիմք այդ սոյն սուտն ալ աւելցուցին, առանց ամենայն քաջութեամբ ալ հաստատելու եղնեն : Կը հրաւիրեմ նոյնպէս այն անձինքն ալ, որ այդպիսի վայրախօսաց հաւատք ընծայելով հրապարակ նետուեցան և անվայել լեզուով մեր դէմ գիտողութիւններ ըրին : Իսկ Կեդր. պատկառելի վարչութեան կառաջարկեմ և կը խնդրեմ, որ եթէ այդպիսի հեռագիր մի ունիմ եղեր 'ի Բ. Դուռն՝ 'ի սէր ազգի և արդարութեան յանձն առնու պահանջել և ըստ այնմ դատաստան ընել : Բ. Դուռն ալ՝ անշուշտ եմ՝ որ եթէ ունի մի այնպիսի շնորհակալեաց հեռագիր՝ դուրս կուտայ : Քանզի ես չարունակ երկրուեր բարբարոս Քրդաց դէմ բողոքած եմ, հիմայ ալ աւելի բողոքելու միօք եկած եմ և պիտի բողոքեմ մանաւանդ վանքը քանի անգամ կողոպտող Խամոյիլ պէյի դէմ, առ որում և իր բիրտ լեռնականաց ձեռ կը կենան տակաւին վանքին 839 գլուխ ոչխարքն, 18 գոմէշ մատակ և եզն, 8 ձի, 12 աւանակ և անհամար մշակական կահ կարասիք, գործիք, դրամ, հանդերձ եւն, զորս ցարդ տեղական թոյլ կառավարիչն՝ հակառակ իմ ա՛յնքան բողոքոյ՝ երբէք փոյթ չտարաւ բարբարոս պէյը ձերբակալելով յետ առնուլ, ինչպէս ընդ ձեռն արքունի զօրաց զմանս ձերբակալեց, բանտեց, և աւարին մէկ մասն առնելով մեզ յանձնեց :

Կ՚հրաւիրեմ նաև Մշոյ երկրի բոլոր Հայ բնակիչքն և տեղս գտնուող պանդուխտ եղբարքն, որ մեր՝ չարունակ երկրի բարբարոս Քրդաց դէմ բողոքելէն, ձերբակալել, տարագրել և բանտարկել տալէն. հայրենեաց շահերն պաշտպանելէն, յորդորմամբ դպրոցներ բանալէն Եկեղեցիք և ազգային սովորութիւնք հաստատ պահել քարոզելէն 'ի վաստ՝ եթէ Երկրի աղքատն կամ հարուստէն մինչև անգամ 5 դահեկան պահանջած և առած ենք, եթէ Եկեղեցւոյ օրինաց հակառակ գործ մի բռնած ենք և գայթակղութիւն մի տուած ենք, երկրի մէկ ծայրէն մինչև միւս ծայրերն հարցնեն, քննեն, բաղդատեն, ցուցնեն և հաստատեն Կեդր. վարչութեան առջև : Եւ ապա հետ մի անգամայն քննեն և հասկնան թէ ո՞վ է որ երկիր մանելուն այս Ազգ. Սահմանադրութիւնն և ժողովներն խափան դադարեցնելով ամեն բան միայն 'ի շահ իւր գործեց : Ո՞վ Եկեղեցւոյ Սրբազան օրէնքն ջնջելով ամեն բան կրօնական արծաթի փոխեց, այնպէս որ այսօր ամեն օրինազանցութեանց հետ երկնութիւնն մինչև անգամ Մշոյ երկրի մէջ հասարակաց օրէնք դառնալու երես բռնած է՝ թէ որ Պատրիարքարանն չփութայ այդ չարեաց և գայթակղութեան առաջքն առնուլ : Ո՞վ է որ կանայքն և աղջկունքն զանակոծելով [illegible] առջևէն վարելով բանի ապըստակել կուտայ վասն կաշառառութեան : Ո՞վ է՝ որ նախ երկրուեր ստապակալեալ Քրդաց օձի գլուխ ցուցնելով սպառնալիք կ՚թափէ, և յետոյ մի առ մի իրեն քաշելով Շախ Հիւսէյնի պէս և տուներնին շըրջելով ժամուց առնելով և հնաերնին բարեկամութիւն հաստատելով խեղճ գաւառանաց գիւղացի ազգայինքն միանգամայն բռնաւորաց գերի կ՚կացուցանէ : Ո՞վ է որ չատ դժուարութեամբ կալանաւորեալ չարագործ գազաններն Տեղական կառավարչին հետ թել հիւսելով բանդէն մէկիկ մէկիկ արձակել կուտայ, իր ժողովուրդէն 60 ոգի մէկ անգամ կառավարութեան կ՚մատնէ թագիրով Բէքիր էֆէնտի անիրաւ անձի մը դէմ բողոքելուն համար, եւն եւն անպատմելի գործեր կ՚գործէ 'ի վնաս Եկեղեցւոյ և Ազգի : Սանձարձակ կեանք վարելու վարժուած չահամոլ վարդապետք 'ի զուր կը ճգնին իրենց և իրենց քաջալեր պաշտպանին անպարտկելի արարքն ծածկել կամ մեր վրայ շրջել աշխատելով, զայն թէ՝ Եկեղեցւոյ, թէ Սահմանադրութեան և թէ Ազգի առջև արդարացնել : 'ի զուր է բոլորովին, վասն զի ո՛չ արդարութիւնն զրպարտութեանց մթով կրնայ ծածկուած մնալ և ո՛չ ալ անիրաւութիւնն անիրաւ պաշտպանութեան տերևներով : Ջանանք 'ի լոյս բերելու Աստուծոյ ալ բացուելու վրայ է :

Կեդրոնական պատկառելի վարչութիւնն չորս տարի առաջ վանք մի կ՚յանձնէ ինձ և ընդ նմին վանօրէից խորհրդոյ հրահանգ մի, որոյ գործադրութեան հետ կ՚պահանջէր 40 թիւ ժառանգաւոր աշակերտ դաստիարակել տալ : Հինգ տարեկան շրջանի մէջ առ ամենայն ինչ յիշեալ Հրահանգն առաջնորդ բռնելով մեր Ընդհանուր և Տնօրէն ժողովոց որոշմանց համեմատ վանքն կառավարեցինք : Բայց 40 թիւ գիշերօթեայ աշակերտ պարունակող դպրոց չունենալով, բաց 'ի քանի քանի նորոգութիւններէ և շինութիւններէ՝ հրամանաւ կեդր. վարչութեան՝ սըրբատաշ քարերով ընդարձակ հոյակապ մի Ուսումնարան եւս կանգնեցինք՝ որ առաջինն է 'ի բոլոր շինուածս. և աշակերտաց թիւն 18էն 35ի հասուցինք, պաշտօնեաներով հանդերձ այսօր 40 թիւ, 160 ոգի եւս թէ միաբան, թէ ներքին և արտաքին վարձկան գործակալք, մշակք ծերք, կոյք և կաղք, ընդ ամեն 200 ոգի, բաց 'ի հանապազօրեայ հարիւրաւոր Հայ, Տաճիկ և Քիւրդ երթևեկաց, զորս զամենեսին պահել և չահել ստիպողութիւն եղած է : Ասոնք՝ տասներեք տարուան մէջ՝ յորս ախտաւորք աւելի կ՚յաճախէին ; միայն 25 հազար ղրուշի գումար մը կ՚աւելցնեն վանական արկղի մէջ : Թող որ երկու երեք անգամ ալ առանց հարկի անհամար արծաթէ եկեղեցական ընտիր անօթներ կ՚ջարդեն և կ՚վաճառեն. իսկ մեք երկու և կէս տարեկան խաղաղ շըրջանի մէջ 108 հազար ղրշ կ՚աւելցնենք՝ 'ի բաց առեալ Ուսումնարանի շինութեան վրայ ծախսուած 74 հազար ղրուշի գումարն, ահա՛ այս համեմատական հաշուոյն է՝ որ մեք զվանքն քանդած ենք և հակառակորդ պատուելի վարդապետքն եւս շինած են :

Մովսէս Եպիսկոպոս [illegible]

ԻԼԱՆ

Իշպու թօգաան պէշ սէնէյի չէհարը թէմիւզըն իպթիտասընտան իթիպարէն Շիրքէթի-Խայրիյէ վափօրլար իլէ Նագլ օլունաճագ ահմալ վէ էշեա իչուն ալընաճագ իւճրէթին թարիֆասը տըր :

Եալընըզ պիր աատ էերինի թութան եուք իչուն :	Մէճիտիէ ղուրուշ
Քէօբրիւտէն Օրթաքէօյ վէ Պէյլէրպէյինէ գատար	60
Քէօբրիւտէն Էմիրկեան վէ Գանլըճաեա գատար	120
Քէօբրիւտէն Պէյգօզ վէ Եէնիքէօյէ գատար	160
Քէօբրիւտէն Եէնիմահալլէյէ գատար	200
Քէօբրիւտէն Գավագլարա գատար	240

Օ միգտարտան ահմալ վէ էշեանըն հաճմի պիւյիւքլիւքնէ իւճրէթի աալի օ նիսպէթտէ ալընաճագ տըր, գամարօթլարա վէրիլէճէք վէ թավլանպալ իւզէրինէ վազ իտիլէճէք էշեա իչուն նըսըֆ իւճրէթ ալընաճագ տըր :

Մէճիտիէ պուլունմազըսա հալտէ բիրաջա ֆիաթը իւզրէ սիքքէի նուգուտիէ գապուլ օլունաճագ տըր :

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՈՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մազի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կըծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Փօլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ: Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, չուտով գործածեն աս ջուրէն որ՝ի մէրջոյ չըզլանէ թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրացնէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը մեռած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան:

——

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԸՆԴՀ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՌՕՏ

Ազգային դպրոցաց համար

Գրեց Հ. Գրիգոր վրդ. Գովրիկեան Մխիթարեան ուխտէն.

Կը ծախուի Վիէննայի Մխիթարեանց գրավաճառանոցն և այլ գրավաճառաց քով. գին 2 Ֆրանք:

——

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՐԹԱՐԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Այս անունով տետրակ մը հրատարակուած է Գավաֆեան տպարանէն, և մէկ քառորդ արծաթ մէճիտի կը վաճառի:

——

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆՔ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԵՆԵՏԿՈՅ

Որք վաճառին 'ի Սեպլոս խան Ղալաթիոյ և այլ գրավաճառաց քով

Վէրէքէլի Եւեանի. Նորոգ թարգմանեալ ընտիր հայկաբանութեամբ, ի Գեր. Եդուարդայ Հիւրմիւզեան 'ի չափս Հայկականս.—գին Ֆր. 4,25:

Պատմութիւն Հայերէն գրականութեան համառօտ Բ. սկսեալ չորեքտասաներորդ դարէն կը հասնի մինչև մեր օրերը. գրեալ աշխարհաբար լեզուաւ և կարևոր հմտութեամբ.—գին Ֆր. 5,50:

——

ՄԻ ԿԱԹԻԼ ԱՐՏՕՍՐ

Զօր երգեց Սէոսն

ՀԱՅ ՄՈԽՐԻՆ ՎԵՐԱՅ

Երզնկացի Գ. Սիսակ անուն ուսեալ երիտասարդին երկրորդ գործն է, լի ազգասիրական ընտիր խորհրդածութեամբք: Նաանդուն հեղինակն արժանի է ազգին քաջալերութեան, և իւր այս գործը կրնայ օգտակարապէս կարդացուիլ ամեն Հայերէ:

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով. 'ի գին 2 1/2 ղրշ արծաթ:

——

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՆԵՐՇՆՉՈՒՄՆԵՐ

Կը ծախուի Լէնի—ճամի Զիլինկիրլէր ճառուէսի թիւ 2, Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ Հայ գրավաճառաց քով. 'ի գին 75 սանթիմ:

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻՓԻԻՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ՆՈՐՕ ԽԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1879 ՅՈՒՆԻՍ 2 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍ 30

ԲՈՍՓՈՐԻՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
10 15	Ենիմահալլէն Մէգար. Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ Հիսար, Պէպէք, (Աժան գնով):	28
10 45	Ռ. Ա. Գավաղէն Ենիմահ. Մէգ. Պէյլիք. Թար, Եէնիք. Ստէն, Էմիրկ. Ռ Հիսար, Պէպէք:	20
11 30	Ենիմահ. Մէգար. Պէյլիքաւէրէ, Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք: (Ուրբ. օրերը ժամ 12ին):	18
12 30	Ենիմ. Մէգարպ. Պէյլիքա. Թարապիա, Եէնիք. Ստէնիա, Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք: (Բացի ուրբաթէ):	21
1 15	Ենիմահալլէն Մէգարպ. Պէյլիքա. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար:	32
2 15	Ենիմ. Մէգար, Պէյլիք. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. (Ուրբ. օրերը Գուր. Օրթաք. Պէշիկ):	28
3 15	Ռ. և Ա. Գավաղ, Մէգար. Պէյլիքա. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ:	20
4 30	Ենիմահ, Մէգար, Պէյլիքա, Թար, Եէնիք, Ստէն. Էմիրկ. Ռ Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր, Օրթ, Պէշիկ.	21
5 30	Ենիմահ. Մէգ. Պէյլիքա. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ:	12
6 15	Ենիմահալլէն Պէյլիքա. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար:	4
8	Ռ. և Ա. Գավաղէն Ենիմահ. Մէգար. Պէյլիք. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկէն, Պօյաճ, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	32
10 15	Մէգարպուրնուէն Պէյլիքա. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ:	23

Արնաւուտ քէօյէն

Ժամ		Թիւ
11	Արնավ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկ: (Աժան գնով)	25
11 30	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.	2
12	Պէպէք, Արնավ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ, Գապաթ:	23
12 45	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ:	25
1 30	Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ:	2
2 15	Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ:	18
3 30	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Գուզկ, Պէշիկ. (Բացի ուրբաթէ):	17
8 30	Արնավ, Գուր, Օրթ, Պէշ, (Բացի ուրբաթէ):	2
10	Արնավ, Գուր, Գապաթաշ:	12
10 45	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ:	2

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
10 15	Պէօյիւքա. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. (Աժան գնով):	12
11	Պէյքօզ, Բաշաղ. Ռ. փաշա մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլ, Գուզկ:	19
11	Արնավ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ:	4
12	Պէօյիւքա. Թար. Պէյքօզ, Բաշպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 1/2ին):	17
1 30	Պէօյիւքա. Թար. Պէյքօզ, Բաշաղ. Ռ փ. մահ, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանրք Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապ: (Բացի ուրբաթէ):	34
3 15	Պէյքօզ, Բաշաղ. Ռ. փ մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գապաթաշ:	19
4 15	Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ, Վանիքէօյ, Չէնկ, Պէյլ. Գուզկ. Իսկիւտար: (Բացի ուրբաթէ):	23
8 45	Պէօյիւքա. Պէյքօզ, Բաշաղ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ. Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռիֆաթ փաշա մահալլէսի):	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
12 15	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւք. Ենիմահ:	4
12 30	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքա. Ենիմահ:	28
1 30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավուտ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէգարպ. Ռ. և Ա. Գավաղ:	20
2 30	Գապ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէգր. Ենիմ.	21
3 45	Պէշիկթաշ Օրթաք, Արնաւուտք, Ռ, Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք, Թարապ, Պէօյիւքա, Մէգարպ, Ենիմ:	12
5	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւք. Մէգրպ. Ռ. և Ա. Գավաղ:	32
6 15	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պէօյիք.	25
8	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքա. Մէգարպուրնու:	23
9 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Ստէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքա. Մէգարպ. Ենիմահ:	28
10	Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէգար. Ենիմահ:	21
10 30	Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Ստէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքա. Մէգարպ. Ենիմ. (Ուրբաթ օրերը Պէշիկթաշ, Գուրուչ.)	18
10 45	Պէշիկ, Գուզկ. Գուր. Պէպէք, Ռ. Հիսար Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիք. Մէգ. Ենիմ. (Բացի ուրբաթէ)	20
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ստէն Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքա. Մէգարպ. Ենիմահալլէ: (Աժան գնով):	32

Արնաւուտ քէօյ

Ժամ		Թիւ
12	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ:	25
12 30	» »	2
1 30	» »	18
3	» » (Բացի ուրբաթէ):	17
7 45	Պէշիկ, Օրթ, Գուր, Արնավ: » »	2
9 15	Գապ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ.	12
10	Գապաթաշ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավ.	2
11 15	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ:	25
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ:	2
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ. Պէպէք: (Բացի Պէպէքէն աժան գնով):	23

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
1 30	Իսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ:	19
3	Իսկ, Գուզկ, Պէյլէրպ. Չէնկ, Վանիք, Գանտ, Ա. Հիսար, Գանլըճա: (Ուրբաթ օրերը Էմիրկ, Ռ. փաշա մահ. Բաշաղ, Պէյքօզ:)	23
9	Գուզկ, Պէյլէր, Չէնկէլ, Վանիք. Գանտ, Ա. Հիսար, Գանլճ, Բաշաղ, Պէյքօզ, Թարապ, Պէօյիւքա. (Բացի ուրբաթէ):	19
9 45	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ, Մէգարպ. Ռ. և Ա. Գավաղ:	17
10 30	Գապաթ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Չուպուգլու, Բաշ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքա. (Ուրբաթ օրերը Գուզկ.)	19
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ: (Աժան գնով):	12
11 30	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավ.	22

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ:

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըգճըլար ճառուէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը: Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Ստեփան էֆ. Տէրտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խօրէն » Էսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Ստեփան էֆ. Թանկրեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ.
ՍԱՄՍՈՒՆ.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆէնտի.
ԱՄԱՍԻԱ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամպօլեանց.
ԵԻԴՈԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Թադէոս էֆ. Բագրատունի.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ » Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ » Փօթիկեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սերոբ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՄԱՐԱՇ.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ ազա Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս աղա Հէքիմեան.

ԻՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
11 Աժան գին		11 30	
11 30	6 15	11 45	7
12	7	12 15	8
12 30	8 15	12 45	8 30
1	8 35 Պէշիկթաշ	1 15	9
1 25	9 15	1 40	9 30
2	9 35	2 15	9 50
2 30	10	2 45	10 10
2 55	10 25	3 10	10 35
3 30	10 45	3 45	11
4	11 5	4 15	11 20
4 30	11 25	4 40	11 40
5 5	11 40	5 15 Պէշթ.	11 50
5 45	12	6 10	12 5 Աժան գին

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կամուրջ. Ժամ	Ժամ	Կամուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
11 30	5 25	11 30	5 25 Պէշթ.
12	6	12	6
12 30	6 35	12 30	6 25
1	8	1	8
1 30	8 40 Պէշիկթաշ	1 30	8 45
2	9 20	2	9 20
2 30	10	2 30	10
3 5	10 30	3 5	10 30
3 45	11	3 45	11 5
4 30	11 30	4 30	11 35
5	12	5	12 5